

TURKIJE IN DEN EUROPEESCHEN OORLOG

et klinkt heel onaardig. Het is zelfs, heel strikt genomen, niet absoluut neutraal tegenover een mogendheid, waarmee Nederland in vollen vrede en vriendschap leeft, maar waar is het zeker, dat 99 0/0 van de Nederlanders, als zij 's morgens hun ochtendblad en bij het neigen van de zonne hun avondblad doorwerken, met koortsachtige haast het allerlaatste nieuws verslinden, dat uit Parijs of Berlijn, Londen of Petrograd komt, de oorlogsberichten uit Constantinopel of geheel overslaan, of voor het laatste bewaren. Voorzeker niet pour la bonne bouche, als een voortreffelijke lekkernij dus, neen, veelmeer als iets waarop het, nou ja, niet zóó erg aankomt.

Dat Turkije en de Balkanburen Reuter en Havas altijd veel werk bereiden, daaraan waren wij allang zoo gewend, dat wij er haast niet meer aan denken om het in dezen bijzonderen tijd als iets opmerkenswaardigs te beschouwen.

Het is onaardig van ons, het is misschien, strikt genomen, niet heel neutraal, toegegeven. Maar het is bovendien ook niet verstandig, om zoo weinig acht te slaan op wat er in en door Turkije geschiedt. Want het is werkelijk uiterst belangrijk, vooral in verband met den afloop van den oorlog.

In vroegere beschouwingen heeft Panorama er al op gewezen, wat het voor Rusland beduidt of er een vriend dan wel een vijand aan den Bosporus woont en hoe het voor het Czarenrijk van 'het allergrootste gewicht is, om medezeggenschap te hebben over de stemming in het land dat de sleutels der Dardanellen vasthoudt en daarmee de Zwarte Zee kan open- en dichtsluiten. Hoe Engeland niet onverschillig kan blijven voor den invloed van den Kalief, nu, dat weten onze lezers zeker, en in het vorige nummer hebben wij pas getracht 't een en ander omtrent Egypte en de verhouding van dit land tot Turkije te zeggen.

Maar daarbij blijft het niet. De geheele toestand op den Balkan, met alle belangen die Bulgarije, Griekenland, Servië, Roemenië en Montenegro, plus Albanië daarbij hebben, is ook van diepgaande beteekenis voor Oostenrijk-Hongarije, Duitschland en Rusland.

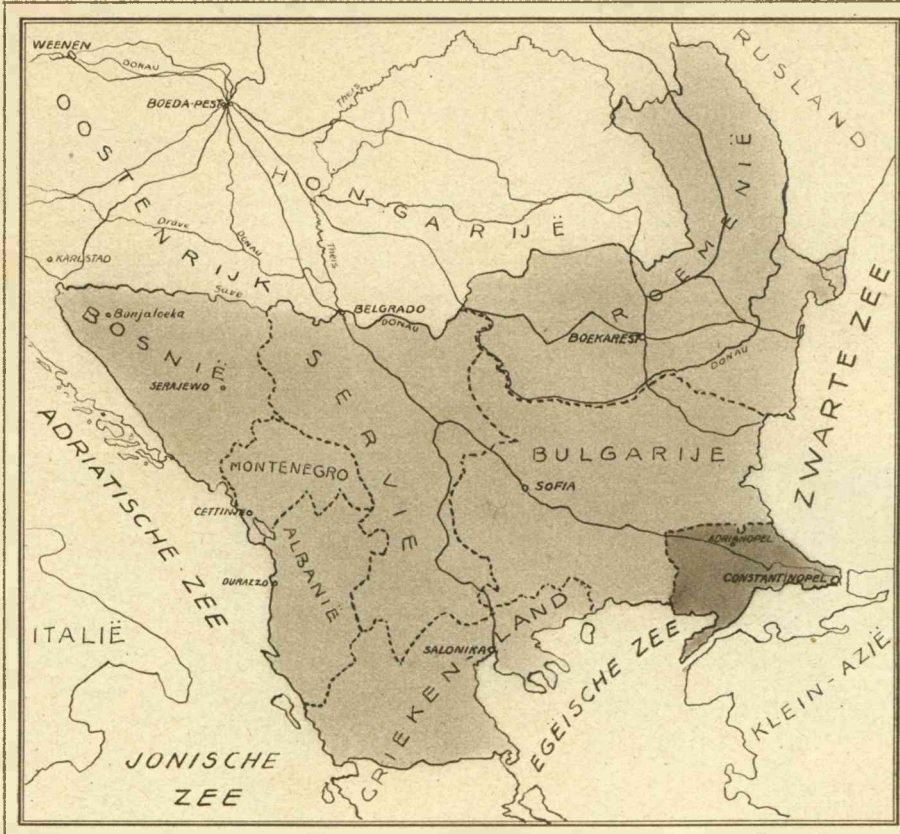
Deze strijd, welke hoe langer hoe meer van heel langen adem schijnt te worden, zal, zooals van alle zijden wordt erkend, een geheel nieuwe teekening van de kaart van Europa tengevolge hebben.

En 't is ontegenzeggelijk niet gemakkelijker geworden voor hen, die de grenzen der naties dan zullen hebben te teekenen, nu Turkije, met het kleine stukje Europeesch gebied dat dit land nog restte, den bondgenoot werd van het Keizerrijken-duo, dat in midden-Europa van zoo geweldig groote beteekenis is.

De toekomst teekent zich op die wijze nog bij lange na niet duidelijk voor ons af. En den tusschentijd, waarin wij wachten op wat klaarheid in den politieken mist, die ons belet vooruit te zien, kunnen wij gebruiken om wat „achteruit” te zien. Dat is in dit verband de historie van het Turksche rijk in Europa nagaan.

In encyclopedie en geschiedboek vindt ge die gegevens. Maar we weten het, de mensch is lui van zijn geboorte af aan, dus veronderstellen wij het maar, dat een groot deel van onze lezers liever niet met die zware boeken loopt en er de voorkeur aan geeft, dat wij hier in korte trekken vertellen, wat wij uit die boeken der wijsheid opdiepten.

't Is de moeite waard om het na te gaan. Dat kunt

HET TURKSCH RYK IN EUROPA.

De lichte tint geeft den toestand in 1836, de donkere dien van heden.

ge gelooven. Die inval van de Turken was heusch geen kleinigheid. De vorsten en volkeren van de 15e en 16e eeuw hebben niet voor niet gesiddert voor dien geweldigen overweldiger, die het Byzantijnsche keizerrijk had ingeslokt, Servië veroverd, Hongarije voor een groot deel

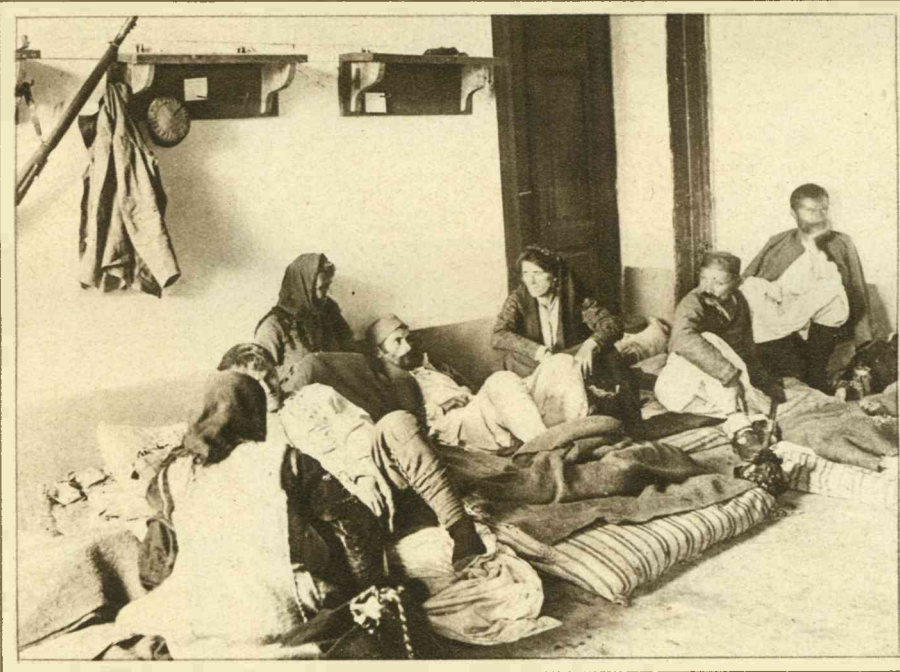
rijk af. In 1687 werd Hongarije weer vrij en daarna kromp het eertijds zoo uitgestrekte Turksche gebied bijkans tot den Balkan alleen terug. Hoe de Balkanstaten er in slaagden Turkije tot den omvang terug te brengen, welke het opheden in Europa heeft, dat herinneren wij ons nog levendig. Wij hebben deze periode dan ook meegeleefd.

De inmenging van Turkije, wij zeiden het reeds, in het huidige geschil, is van zeer bijzonderen aard en maakt de oplossing onmenschelijk moeilijk, evenzeer als de overrompeling van België dit deed. De Duitsch-Oostenrijksche invloed dateert niet van jongen tijd. Het Turksche leger werd door Duitsche drilmeesters gemoderniseerd. Maar Fransch geld spekte de zakken van de altijd zwakke schatkist des eeuwigen Zieken.

Met verwonderlijke lankmoedigheid hebben de volken van de Triple-Entente in 't begin van den oorlog de Turksche wijfeling ontzien. Verwonderlijk echter slechts in schijn, omdat in werkelijkheid het den mogendheden van het allergrootste gewicht was om, koste wat het wil, vrienden met Turkije te blijven. Rusland om de Zwarte Zee en den Kaukasus, Engeland om Egypte en zijn Mohammedaansche Koloniën, Frankrijk om Algerië en zijn Islamitische bewoners benevens om de goede Fransche duiten, die in de Turksche leeningen vastzaten. Doch Duitschland had nog meer belang om de schaal naar zijn kant en naar dien van zijn bondgenoot te laten omslaan. Turkije als bondgenoot beteekende overwichtsmogelijkheid op den Balkan, verzwakking van Rusland, den weg naar Perzië en den invloed in

Indië, gezwegen nog van de kans de petroleum-enkoperijen van Rusland te kunnen nemen en voor zichzelf te benutten.

Voor Turkije was de keus moeilijk. Doch het is te begrijpen dat de jong-Turken liever de kans waagden, om met Duitschland-Oostenrijk tot nieuwe machtsmogelijkheid te raken, dan berustend bij het kleine beetje wat over is, rustig zich buiten de ruzie te houden.

VROUWEN BEZOEKEN HAAR GEWONDE ECHTGENOOTEN.

bezet en die zijn legers tot voor Weenen bracht, terwijl Venetië voor zijn macht vol rillende angst was.

Jaartallen leeren is niet ieders fort. Jaartallen onthouden nog minder, doch wij gelooven, dat het jaartallenreeksje, dat wij hier geven, in zijn traditioneele korthed heel wat vertelt.

Sultan Orchan, daarmee moeten wij beginnen, ver-

EEN TURKSCH KAMP.

KRIJGSGEVANGENEN IN TURKIJE.